



Richtsnoeren voor de uitvoering Inclusie- en diversiteitsstrategie van Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps

Versie 1 – 29/04/2021

EUROPESE COMMISSIE

Directoraat-generaal Onderwijs, Jongerenzaken, Sport en Cultuur
Europese Commissie

B-1049 Brussel

© Europese Unie, 2021

Hergebruik met bronvermelding toegestaan.

Het beleid ten aanzien van hergebruik van documenten van de Europese Commissie is vastgelegd in Besluit 2011/833/EU (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39).

**Richtsnoeren voor de
uitvoering
Inclusie- en
diversiteitsstrategie van
Erasmus+ en het Europees
Solidariteitskorps**

Versie 1 – 29/04/2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
1. Inleiding.....	6
2. Achtergrond.....	7
a) Beleidskader en drijvende krachten	7
b) Sociale context	7
c) Voortbouwen op ervaring uit eerdere programma's.....	8
3. Doelen van de strategie	9
4. Definities	10
a) Doelgroepen	10
b) Belemmeringen voor toegankelijkheid en bereik.....	10
i. Handicap.....	10
ii. Gezondheidsproblemen	10
iii. Belemmeringen met betrekking tot onderwijs- en opleidingsstelsels	11
iv. Cultuurverschillen	11
v. Sociale belemmeringen	11
vi. Economische belemmeringen.....	11
vii. Belemmeringen als gevolg van discriminatie	11
viii. Geografische belemmeringen.....	12
c) Inzicht in diversiteit.....	12
5. Mechanismen van de programma's om inclusie en diversiteit te ondersteunen.....	12
a) Inclusie en diversiteit als prioriteiten in het beoordelingsproces.....	12
b) Toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van de programma's.....	13
c) Voorbereidende bezoeken	13
d) Versterkt mentorschap.....	13
e) Specifieke financiële steun.....	13
f) Kleinere acties die gemakkelijker toegankelijk zijn.....	14
g) Trajecten om capaciteit stap voor stap op te bouwen	14
h) Projectformat en mobiliteitsduur	14
i) Europese activiteiten op lokaal niveau.....	15
j) Online-uitwisselingen	15
k) Steun bij het leren van talen.....	15
6. De rol van organisaties bij de voorbereiding, uitrol en opvolging van projecten.....	15
a) Netwerken en capaciteitsopbouw voor inclusie en diversiteit	15
b) Rechtvaardige en transparante selectie van deelnemers.....	16
c) Bewustmaking en bereik	16
d) Voorbereiding en ondersteuning van deelnemers in alle projectfasen	17
i. Voor het project.....	17
ii. Tijdens het project	17
iii. Na het project.....	17
e) Deelname van de gemeenschap aanmoedigen en ondersteunen.....	18
7. De rol van nationale agentschappen, onderzoekscentra en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA)	18
a) Informatie en bewustmaking	19
b) Ondersteunende aanpak.....	19
c) Strategische actie.....	19
d) Inclusieambtenaren	19

e)	Opleiding en netwerken voor organisaties, personeel van nationale agentschappen en deskundige beoordelaars.....	20
f)	Toezicht en verslaglegging	20
g)	Synergieën met andere programma's	21
8.	Inspiratie van succesvolle ervaringen en goede praktijken.....	21

1. Inleiding

De beginselen gelijkheid en inclusiviteit behoren tot de kernwaarden van de Europese Unie. Tegelijkertijd worden samenlevingen in veel opzichten steeds diverser. Hierdoor neemt de noodzaak toe om te leren omgaan met diversiteit en om te werken aan inclusieve, hechte samenlevingen in Europa. De EU-programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps (hierna "de programma's") kunnen bijdragen tot de verwezenlijking hiervan.

Programma's van de Europese Unie (EU) moeten kansen bieden die toegankelijk zijn voor iedereen. Sommige mensen kunnen deze kansen echter niet op dezelfde manier benutten omdat zij kampen met diverse belemmeringen. De inclusie van mensen die met belemmeringen worden geconfronteerd of die minder kansen krijgen in onderwijs, opleiding en jeugdwerk is een kerndoelstelling van diverse beleidsinitiatieven. In het verleden waren de onderwijs-, jeugd- en sportprogramma's van de EU hoofdzakelijk toegespitst op inclusie. Uit evaluatie en onderzoek blijkt intussen dat we moeten inzetten op een verdere verbreding van toegang en inclusiviteit.

Om inclusie en diversiteit in de nieuwe programma's van Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps te stimuleren, bevatten de regelgevingen voor deze programma's een specifiek hoofdstuk over inclusie, naast andere elementen die de Europese Commissie ertoe verplichten een specifiek kader voor inclusie maatregelen op te zetten waarin de belangrijkste aandachtspunten voor de komende zeven jaar op dit gebied worden beschreven. Parallel met de interinstitutionele onderhandelingen voor de regelgevingen tot oprichting van beide programma's en om ervoor te zorgen dat deze belangrijke horizontale dimensie van bij het begin in de nieuwe programma's wordt opgenomen, gebeurde de uitwerking van een meer inclusief Erasmus+ en Europees Solidariteitskorps in samenwerking met de lidstaten, nationale agentschappen van Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps, en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA), netwerken, ngo's, deskundigen en eindbegunstigden, onder wie kansarme begunstigden.

Dit document is het resultaat van dit cocreatieproces en is gebaseerd op de ervaringen binnen de verschillende sectoren van de programma's, waarin wederzijdse inspiratie en motivatie tussen sectoren worden aangemoedigd. Het document bevat gezamenlijke definities over de verschillende sectoren, doelgroepen en specifieke inclusiegerelateerde doelstellingen heen en is opgesteld in nauwe samenwerking met de nationale agentschappen van Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps en met andere externe belanghebbenden, met als doel het programma van Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps ook binnen bereik van kansarme personen te brengen.

In dit document komen de volgende aspecten aan bod: in deel 2 wordt de beleidsachtergrond toegelicht, voortbouwend op ervaring met eerdere programma's op relevante gebieden. De doelstellingen van de strategie staan nader beschreven in deel 3. Deel 4 bevat de nodige definities, terwijl de maatregelen die binnen de programma's beschikbaar zijn om een zo ruim mogelijke toegankelijkheid te verzekeren beschreven staan in de delen 5 en 6. Deel 7 bevat richtsnoeren voor nationale agentschappen, onderzoekscentra en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur over de wijze waarop de strategie kan worden toegepast op de door de programma's ondersteunde activiteiten. Voorbeelden van goede praktijken en van hoe men relevante instrumenten optimaal kan benutten, zijn terug te vinden in deel 8.

2. Achtergrond

a) Beleidskader en drijvende krachten

De beginselen gelijkheid en inclusiviteit behoren tot de kernwaarden van de EU en zijn verankerd in de EU-verdragen¹: “De Unie eerbiedigt in al haar activiteiten het beginsel van gelijkheid van haar burgers, die gelijke aandacht genieten van haar instellingen, organen en instanties.”

Inclusie van mensen die kampen met belemmeringen bij toegang of die minder kansen hebben in onderwijs, opleiding en jeugdwerk is een hoofddoelstelling van het initiatief van de Commissie naar een Europese onderwijsruimte², van de EU-strategie voor jongeren³ en van de Europese doelstellingen voor jongeren⁴. In de Europese pijler van sociale rechten wordt gesteld dat “iedereen [...] het recht [heeft] op hoogwaardige en inclusieve voorzieningen voor onderwijs, opleiding en een leven lang leren”⁵. Dit sluit aan bij de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling⁶ van de Verenigde Naties, die onder meer de volgende doelstelling bevat: “Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen”.

De Europese Raad⁷ benadrukte in dit opzicht dat “onderwijs en cultuur een sleutelrol vervullen bij het opbouwen van inclusieve, hechte samenlevingen” en riep de lidstaten, de Raad van Ministers en de Europese Commissie op om verder te werken met het oog op “het bevorderen van mobiliteit en uitwisselingen, onder meer door een aanzienlijk versterkt, inclusief en uitgebreid Erasmus +-programma”.

Daarnaast vormt sport een kader voor persoonlijke, sociale en leervaardigheden en voor de bevordering van verdraagzaamheid, solidariteit en inclusiviteit, naast andere waarden binnen de sport en van de EU. Een van de doelstellingen van het nieuwe werkplan van de Europese Unie voor sport is de verhoging van de deelname aan sport en gezondheidsbevorderende lichaamsbeweging ter bevordering van een actieve en milieuvriendelijke levensstijl, sociale cohesie en actief burgerschap.

Tegen deze beleidsachtergrond en rekening houdend met inbreng van belanghebbenden, worden met het beginsel dat programma’s toegankelijk moeten zijn voor iedereen⁸, ongeacht de barrières waarmee zij worden geconfronteerd, alle kansen ondersteund die zij particulieren en organisaties binnen en buiten de EU bieden met als doel niemand achter te laten en te komen tot meer inclusieve, rechtvaardige, groene samenlevingen die klaar zijn voor het digitale tijdperk.

b) Sociale context

Samenlevingen worden in veel opzichten steeds diverser (culturen, bekwaamheden, sociale groepen, seksualiteit, politieke meningen, identiteiten, onderwijs, opleiding, niveau van geletterdheid enz.). Dit leidt tot een grotere behoefte om te leren omgaan met diversiteit en om te werken aan inclusieve, hechte samenlevingsvormen, aan de

¹ Artikel 9 van de geconsolideerde versie.

² Mededeling COM(2018) 268 van de Europese Commissie van 22 mei 2018.

³ Resolutie 14080/18 van de Raad van 15 november 2018 tot vaststelling van de EU-strategie voor jongeren 2019-2027.

⁴ https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en

⁵ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_nl

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_nl

⁷ Conclusies van de vergadering van 14-15 december 2017

⁸ [Verwijzing naar de rechtsgrondslagen].

hand van informele, formele en niet-formele onderwijsactiviteiten. De visie van Europa bestaat erin de nodige steun te bieden om de uitdagingen aan te pakken waarmee mensen bij dit proces te maken kunnen krijgen.

Moderne samenlevingen en politieke stelsels zijn gestoeld op de inclusie van burgers en hun actieve deelname aan het democratische proces en het openbare leven, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden⁹. In dit opzicht kan deelname aan de programma's bijdragen tot de ontwikkeling van een gevoel van gedeeld burgerschap en tot een grotere betrokkenheid bij de samenleving, zoals is aangetoond tijdens de tussentijdse evaluatie van het programma Erasmus+ 2014-2020 en in een aantal onderzoeksactiviteiten¹⁰.

c) Voortbouwen op ervaring uit eerdere programma's

Meer dan tien miljoen deelnemers hebben tussen 1987 en 2020 geprofiteerd van de EU-programma's op het gebied van onderwijs, opleiding, jongeren en sport. In 2014-2017 bedroeg het aandeel kansarme personen gemiddeld 11,5 % van het totale aantal deelnemers¹¹ over alle programmasectoren heen. Tussen hen waren er evenwel aanzienlijke verschillen. Zo waren bij jongerenprojecten tot 30 % kansarme jongeren betrokken, terwijl een op de drie sportprojecten kwesties met betrekking tot sociale inclusie omvatte.

En hoewel er voor het programma Erasmus+¹² betere resultaten inzake het betrekken van kansarme personen werden gemeld dan voor eerdere programma's, werd er in de tussentijdse evaluatie van het programma gewezen op de noodzaak om toegang en inclusiviteit verder uit te breiden¹³.

In de vorige programma's waren er geen gezamenlijke definities over de verschillende sectoren, doelgroepen en specifieke inclusiegerelateerde doelstellingen heen. Dit leidde tot een aanzienlijke complexiteit om gegevens over sectoren heen op een betekenisvolle manier te vergelijken en om omvangrijke strategieën op nationaal en EU-niveau te ontwikkelen.

Op Europees niveau werden er strategische oriëntaties over inclusie en diversiteit opgezet, en de nationale uitvoering ervan verschilde van land tot land. Soms meldden begunstigden¹⁴ evenwel dat het de bedoeling was om de communicatie en coördinatie over inclusiekwesties tussen projecten te verbeteren, ongeacht of zij werden ondersteund door acties die werden beheerd door het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) in Brussel dan wel via de nationale agentschappen van Erasmus+ in de verschillende landen die aan de programma's deelnamen.

Een gezamenlijke strategische aanpak van inclusie en diversiteit biedt een kans om voort te bouwen op de ervaringen met inclusie in elke sector en om wederzijdse inspiratie en motivatie over sectoren heen aan te moedigen. Vandaar deze omvangrijke strategie voor Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps 2020-2027. Voor de strategie kan men gebruikmaken van de goed uitgebouwde knowhow van de nationale agentschappen, het onderzoekscentrum en het uitvoerend agentschap.

⁹ "European Education and Training expert panel — Issue paper Inclusion and Citizenship" (Forum van 24 januari 2019).

¹⁰ Bijvoorbeeld voor jongeren: www.researchyouth.eu; in het hoger onderwijs: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_19_2548

¹¹ Bron: Verslag [COM(2018) 50] van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Tussentijdse evaluatie van het programma Erasmus+ (2014-2020), blz. 2.

¹² Aangezien het Europees Solidariteitskorps in oktober 2018 werd opgericht als een volwaardig programma, zal een betekenisvolle beoordeling van de inclusiviteit ervan pas tijdens de editie 2021-2027 kunnen worden uitgevoerd.

¹³ Zie voetnoot nr. 11.

¹⁴ Bv. conclusies van de thematische clustervergadering van het EACEA, oktober 2017.

3. Doelen van de strategie

Het doel van deze strategie is er mee voor te zorgen dat iedereen rechtvaardige kansen krijgt voor toegang tot deze programma's. Dit moet worden bereikt door de belemmeringen waarmee verschillende doelgroepen (die hierna beschreven staan) te maken kunnen krijgen bij de toegang tot dergelijke kansen binnen Europa en daarbuiten weg te werken. Deze strategie biedt een kader voor de uitvoering van inclusie- en diversiteitsprojecten die worden ondersteund door de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps.

Daarnaast wil men met de strategie alle soorten diversiteit stimuleren als een waardevolle bron van leren en streeft men ernaar belanghebbenden van het programma, met name organisatoren van en deelnemers aan projecten, uit te rusten zodat zij op een positieve wijze in interactie kunnen gaan met diverse mensen met verschillende achtergrond in allerlei projecten.

Dit moet uiteindelijk leiden tot meer en betere projecten, hetzij door kansarme personen rechtstreeks te betrekken, hetzij door de nadruk te leggen op inclusie- en diversiteitskwesties. Beide soorten projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen, moeten leiden tot een positieve verandering voor kansarme personen en voor de hele samenleving, wat uiteindelijk bijdraagt tot het verminderen van ongelijkheid.

Met de strategie wordt ernaar gestreefd dit te behalen door:

1. een gezamenlijke definitie op te stellen van wie kan worden beschouwd als kansarme personen en een samenhangend kader op te zetten om hen bij de programma's te betrekken;
2. de verbintenis voor inclusie en diversiteit van alle spelers die bij de acties van de programma's betrokken zijn te vergroten en allerlei soorten diversiteit positief te benaderen;
3. begunstigde organisaties te ondersteunen bij de vaststelling van meer kwaliteitsvolle projecten door kansarme personen te betrekken (bv. door het verstrekken van opleiding, instrumenten, financiering, coaching enz.);
4. het wegnemen van belemmeringen voor kansarme personen om aan de programma's deel te nemen en door aanvragers en potentiële aanvragers te helpen deze belemmeringen te overwinnen, evenals het creëren van de gepaste omstandigheden om te leren, te werken of vrijwilligerswerk te doen door hun ondersteuningsbehoeften aan te pakken;
5. het erkennen van de ervaring en competenties die kansarme personen hebben ontwikkeld in de programma's en door de mensen die met hen werken te bevorderen;
6. ervoor te zorgen dat er in alle stadia van het beheer van de programma's en de levenscyclus van het project rekening wordt gehouden met de focus op inclusie en diversiteit: voor (promotie, bereik, ondersteuning, beoordeling enz.), tijdens (selectie van deelnemers, voorbereiding, uitvoering, resultaten enz.) en na het project (beoordeling, verspreiding en exploitatie van projectresultaten, opvolging enz.);
7. de zichtbaarheid van inclusie en diversiteit en de rol ervan in de hoogstaande uitvoering van de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps te vergroten.

Deze doelstellingen en maatregelen zijn bedoeld om de definities en doelstellingen in de rechtsgrondslagen van de programma's aan te vullen en te verduidelijken¹⁵.

¹⁵ Indicatoren om verslag uit te brengen over de door de programma's geboekte vooruitgang bij het verwezenlijken van de algemene en specifieke doelstellingen zijn vastgesteld in de bijlage bij de respectieve verordeningen.

4. Definities

a) Doelgroepen

In de verordeningen tot oprichting van de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps staat de volgende definitie van "kansarme personen (jongeren): *personen (jongeren) die om economische, sociale, culturele, geografische of gezondheidsredenen, wegens hun migrantenachtergrond, een handicap of onderwijsproblemen, of om enige andere reden, met inbegrip van een reden die aanleiding zou kunnen geven tot discriminatie in de zin van artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, kampen met belemmeringen die hen beletten daadwerkelijk toegang te krijgen tot de mogelijkheden die het programma biedt;*"¹⁶.

De belangrijkste doelgroepen van deze strategie zijn dan ook personen die minder kansen in het leven krijgen, waardoor zij in een nadelige situatie terechtkomen in vergelijking met leeftijdsgenoten wat betreft deelname aan de programma's en/of aan onderwijs- en opleidingsstelsels. Zij kunnen in die nadelige situatie terecht zijn gekomen vanwege een of meer van de uitsluitingsfactoren in de volgende lijst.

Deze factoren kunnen het moeilijk maken om toegang te krijgen tot de kansen in de programma's, vooral met betrekking tot bepaalde structuren en praktijken van bereik, communicatie en projectontwerp, en zo belemmeringen worden. Het hangt af van de context en van het oordeel van de betrokken medewerkers, rekening houdend met de feedback en input van de deelnemer(s), of een bepaald project of een bepaalde deelnemer bijkomende steun voor inclusie en diversiteit moet krijgen.

b) Belemmeringen voor toegankelijkheid en bereik

Aan de hand van eerdere ervaringen kunnen we de belangrijkste belemmeringen vaststellen die kansarme personen ervan kunnen weerhouden meer aan de programma's deel te nemen. De onderstaande lijst met mogelijke belemmeringen is niet volledig en verwijst naar acties die kunnen worden verricht om de toegankelijkheid en het bereik ten aanzien van kansarmen te vergroten. Deze belemmeringen kunnen, afzonderlijk of in combinatie, de deelname van deze groepen in de weg staan.

i. Handicap

Dit betreft fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die mensen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen in de samenleving te participeren¹⁷.

ii. Gezondheidsproblemen

Dit betreft belemmeringen als gevolg van gezondheidsproblemen, onder meer in de vorm van een ernstige ziekte, een chronische ziekte of een andere fysieke of geestelijke gezondheidstoestand, die deelname aan het programma in de weg staan.

¹⁶ Hoewel deze teksten gebaseerd zijn op de beleidsovereenkomst tussen de medewetgevers, loopt er op het ogenblik van dit schrijven een goedkeuringsprocedure van beide verordeningen door medebeslissing, wat impliceert dat de teksten waarnaar voor beide programma's wordt verwezen moeten worden beschouwd als ontwerpdocumenten totdat zij officieel in werking treden.

¹⁷ Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

iii. Belemmeringen met betrekking tot onderwijs- en opleidingsstelsels

Personen die om uiteenlopende redenen ondermaats presteren binnen de onderwijs- en opleidingsstelsels, voortijdige schoolverlaters, NEET's (personen die geen baan hebben en ook geen onderwijs of opleiding volgen) en laaggeschoolde volwassenen, hebben mogelijk met belemmeringen te kampen. Hoewel ook andere factoren een rol kunnen spelen, zijn deze onderwijsmoeilijkheden — die weliswaar ook verband kunnen houden met persoonlijke omstandigheden — over het algemeen het resultaat van een onderwijsstelsel dat structurele beperkingen tot gevolg heeft en/of waarin geen rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van individuele personen. Daarnaast kunnen er belemmeringen ten aanzien van deelname ontstaan wanneer de opzet van de curricula het lastig maakt om mogelijkheden voor leer- en opleidingsmobiliteit in het buitenland te creëren als onderdeel van de studie.

iv. Cultuurverschillen

Cultuurverschillen kunnen weliswaar door mensen met welke achtergrond dan ook als een belemmering worden ervaren, toch zijn het met name de kansarmen die hiermee te maken krijgen. Deze verschillen kunnen bestaan uit aanzienlijke belemmeringen met betrekking tot leren in het algemeen, met name voor mensen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond (en nog meer in het bijzonder, voor pas aangekomen migranten), leden van nationale of etnische minderheden, mensen die afhankelijk zijn van gebarentaal, mensen voor wie taalaanpassing of culturele integratie een probleem vormt enzovoort. Wanneer deelname aan bepaalde programma-activiteiten gepaard gaat met blootstelling aan vreemde talen en cultuurverschillen, zullen sommige mensen huiverig zijn deel te nemen of worden de voordelen van hun deelname beperkt. Dergelijke cultuurverschillen kunnen potentiële deelnemers er zelfs van weerhouden steun in het kader van de programma's aan te vragen en vormen in dat geval een belemmering voor toegang tot het programma zelf.

v. Sociale belemmeringen

Problemen met betrekking tot sociale aanpassing, zoals beperkte sociale vaardigheden, antisociaal of risicogedrag, (ex-)gedetineerden, (voormalige) drugs- of alcoholverslaafden, of sociale marginalisering, kunnen een belemmering vormen. Weer andere sociale belemmeringen kunnen het gevolg zijn van de gezinssituatie, bijvoorbeeld de eerste in het gezin zijn die hoger onderwijs volgt, dan wel een ouder (met name een alleenstaande ouder), kostwinner of wees zijn, of in een instelling wonen of hebben gewoond.

vi. Economische belemmeringen

Mensen met een lage levensstandaard of laag inkomen, mensen die afhankelijk zijn van sociale bijstand, langdurig werkloos zijn, in een onzekere situatie of armoede leven, dakloos zijn, schulden of financiële problemen hebben enzovoort, en lerenden die moeten werken om in hun levensonderhoud te voorzien, kunnen te kampen krijgen met economische belemmeringen.

Weer andere problemen zijn het gevolg van de beperkte overdraagbaarheid van diensten (met name steun aan kansarmen) die samen met de deelnemers "mobiel" moeten zijn wanneer ze naar afgelegen plaatsen of het buitenland gaan.

vii. Belemmeringen als gevolg van discriminatie

Belemmeringen kunnen ontstaan als gevolg van discriminatie die verband houdt met gender (genderidentiteit, genderexpressie enz.), leeftijd, etniciteit, godsdienst, geloof, seksuele geaardheid, handicap of intersectionele factoren (een combinatie van meerdere van de hierboven vermelde discriminatiebelemmeringen).

viii. Geografische belemmeringen

Mensen uit afgelegen of landelijke gebieden, mensen die wonen op kleine eilanden of in perifere/ultraperifere gebieden, mensen uit stedelijke buitenwijken, mensen uit gebieden met minder voorzieningen (beperkt openbaar vervoer, weinig faciliteiten) of minder ontwikkelde gebieden in derde landen enzovoort, kunnen te kampen krijgen met geografische belemmeringen.

c) Inzicht in diversiteit

Diversiteit in het kader van deze strategie heeft betrekking op verschillen van uiteenlopende aard. Sommige soorten diversiteit liggen meer voor de hand dan andere, bijvoorbeeld etnische afkomst, religie, cultuur en taal. Maar diversiteit gaat verder dan alleen die aspecten. Dit begrip verwijst ook naar verschillen met betrekking tot handicaps, bekwaamheden, onderwijsniveaus, sociale achtergronden, economische situaties, gezondheid en de plaats van herkomst van mensen, zoals beschreven in de definitie van "kansarme personen".

In dit document wordt ertoe opgeroepen diversiteit te omarmen en te vieren, zodat verschil een positieve bron van leren wordt in plaats van de oorzaak van negatieve concurrentie en vooroordelen. Deelnemers en organisaties die betrokken zijn bij de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps moeten over de nodige competenties beschikken om met diversiteit te werken en het beste te halen uit wat diversiteit te bieden heeft om het programma te verrijken. Dit zal positieve interactie tussen mensen met allerlei levensstijlen bevorderen en uiteindelijk de situatie van kansarme personen verbeteren.

5. Mechanismen van de programma's om inclusie en diversiteit te ondersteunen

De activiteitenformats creëren actief persoonlijke en online-interactie tussen personen met een verschillende achtergrond (culturen, bekwaamheden, standpunten enz.). De programma's bieden de methode, structuren en netwerken om positieve persoonlijke ontmoetingen tijdens deze activiteiten aan te moedigen en mogelijk te maken. De verworven competenties helpen personen om bij terugkeer met diversiteit om te gaan en bij te dragen tot sociale cohesie. De dialoog tussen niet-gemarginaliseerde personen en kansarmen moet worden aangemoedigd doorheen alle activiteiten, ook om ervoor te zorgen dat kansarmen zich niet gestigmatiseerd voelen vanwege hun achtergrond.

De programma's omvatten met name de volgende kenmerken en mechanismen om inclusie en diversiteit te ondersteunen en te stimuleren.

a) Inclusie en diversiteit als prioriteiten in het beoordelingsproces

In beide programma's behoren inclusie en diversiteit tot de criteria om aanvragen voor financiering te selecteren en om financiële steun toe te kennen. Kwaliteitsprojecten waarbij inclusie en diversiteit actief worden aangepakt en waarbij kansarme deelnemers alsook organisaties van nieuwkomers en lokale inwoners betrokken zijn, moeten prioriteit krijgen bij de toekenning van subsidies.

Ook de actieve uitvoering van de beginselen inclusie en diversiteit vormt een deel van de initiële beoordeling van aanvragen voor accreditering in mobiliteitsacties en is een van de criteria voor continue beoordeling van geaccrediteerde begunstigden. Beoordelaars kunnen beschikken over specifieke richtsnoeren en opleidingsmogelijkheden om beter na

te gaan wat het potentieel is van projecten waarin men ernaar streeft inclusie en diversiteit te bevorderen, ze op te volgen en te begeleiden.

b) Toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van de programma's

Met beide programma's wordt ernaar gestreefd een gebruiksvriendelijke aanpak te volgen om richtsnoeren bij de programma's, aanvraag- en verslagleggingsmechanismen, documenten en formulieren duidelijker, korter en begrijpelijker te maken. Dit omvat, waar mogelijk, het gebruik van verschillende talen en formats en het toezien op de gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van digitale leeromgevingen. Onlineplatforms (bv. eTwinning, de School education Gateway, het Europees Jongerenportaal, EPAL en de mobiele app van Erasmus+) zijn ontworpen om gelijke toegang voor iedereen te bieden, zodat deelname gemakkelijker is voor iedereen, maar vooral voor deelnemers met minder kansen, bv. slechtzienden of personen met beperkte digitale vaardigheden.

c) Voorbereidende bezoeken

Als onderdeel van gefinancierde projecten, en met name wanneer kansarme deelnemers betrokken zijn bij mobiliteitsactiviteiten, kunnen projectorganisatoren een bezoek plannen aan de organisaties die de activiteit in een ander land organiseren, samen met deze deelnemers, indien dit relevant is. Bij bepaalde acties kunnen deze bezoeken ook worden uitgevoerd door de individuele deelnemer alleen of met een familielid of begeleider. Het doel van deze bezoeken is activiteiten van hoge kwaliteit te waarborgen door administratieve regelingen te vergemakkelijken en voor te bereiden, vertrouwen en begrip op te bouwen en een solide partnerschap tussen de betrokken organisaties tot stand te brengen. Het voorbereidende bezoek kan ook helpen om persoonlijke steun te bieden en om de individuele behoeften van de deelnemer — samen met de organisator van het project wanneer dit relevant is — te beoordelen, en om de betrokken organisaties in staat te stellen de nodige aanpassingen uit te voeren.

d) Versterkt mentorschap

Het begrip "versterkt mentorschap" verwijst naar een proces van intensief mentorschap dat kan worden ingezet om kansarme deelnemers bij bepaalde acties van de programma's te ondersteunen, als zij niet in staat zijn een activiteit onafhankelijk of met normale steun van mentors of leraars uit te voeren. Versterkt mentorschap omvat nauwer contact, meer frequente ontmoetingen en meer tijd voor de uitvoering van een taak. Dit waarborgt een ondersteuning van de deelnemers bij elke stap tijdens de projectactiviteiten, ook buiten de gewone werkuren. Versterkt mentorschap stelt de deelnemers in staat zoveel mogelijk autonomie te verwerven, wat bijdraagt tot de succesvolle uitvoering van het project.

e) Specifieke financiële steun

De programma's bieden financiële ondersteuningsmechanismen¹⁸ om inclusie en diversiteit over projecten heen mogelijk te maken en te bevorderen:

- o bijkomende financiering bedoeld om de kosten te dekken voor eventuele specifieke behoeften van deelnemers die minder kansen hebben om op gelijke voet met anderen deel te nemen, bijvoorbeeld voor versterkt mentorschap, of

¹⁸ Naast de hierboven vermelde bijkomende steun moet men er met de programma's naar streven rechtmatige subsidies zo snel mogelijk uit te betalen, voordat de projecten van start gaan (zodat deelnemers geen geld moet voorschieten).

kosten die verband houden met aangepast reizen en verblijf, persoonlijke assistentie of specifieke interculturele of taalkundige voorbereiding;

- o bijkomende financiële steun voor organisaties die actief projecten uitvoeren die inclusie en diversiteit stimuleren — specifiek voor het activeren van moeilijk te bereiken groepen, voor de bijkomende werklast die hieruit kan voortvloeien en voor personeel dat wordt ingezet om de volledige deelname van kansarme personen aan het project te ondersteunen;
- o flexibele en gemakkelijk te begrijpen financiële mechanismen om zich beter te kunnen aanpassen aan de behoeften van de verschillende doelgroepen op nationaal niveau en om mogelijke synergieën met andere nationale/Europese fondsen mogelijk te maken; met inbegrip van de mogelijkheid om de kosten met betrekking tot individuele behoeften vooraf of continu te financieren om de financiële last van de kansarme deelnemer(s) weg te nemen, alsook van de organisatie die de aanvraag indient, of om de meeneembaarheid van nationale steun aan te moedigen bij deelname aan mobiliteit in het buitenland;
- o specifieke financiering ter ondersteuning van kleinere organisaties met weinig of geen voorafgaande ervaring met het indienen van aanvragen in het kader van de programma's, waaronder een vereenvoudigde en meer flexibele financieringsprocedure.

De opties voor bijkomende financiële steun moeten duidelijk worden uitgelegd en op transparante wijze ter beschikking worden gesteld van mogelijke begunstigden.

f) Kleinere acties die gemakkelijker toegankelijk zijn

Door het ontwerp en de financieringsregels zijn bepaalde onderdelen van de programma's bijzonder geschikt voor organisaties met een kleinere administratieve capaciteit (zoals soms het geval is voor organisaties die kansarme personen ondersteunen) of voor wie het programma nog nieuw is. Deze acties worden gekenmerkt door kleinere en meer flexibele subsidiebedragen, eenvoudiger administratieve en verslagleggingsvereisten en een kortere projectduur. Tegelijkertijd zijn deze acties ontworpen als een opstapje naar andere financieringsmogelijkheden, waardoor zij kunnen groeien en hun capaciteiten binnen de verschillende acties die programma's bieden kunnen opbouwen.

g) Trajecten om capaciteit stap voor stap op te bouwen

De verschillende projectformats in Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps maken het mogelijk om (vooral kansarme) personen grensoverschrijdende ervaringen volgens hun behoeften en mogelijkheden aan te bieden in verschillende levensfasen, waardoor zij stap voor stap capaciteit opbouwen. Organisaties worden aangemoedigd om de programma's te gebruiken als instrument voor de persoonlijke en onderwijsontwikkeling van de deelnemers.

h) Projectformat en mobiliteitsduur

Kortdurende, kleinschalige mobiliteit kan een eerste ervaring voor kansarme personen zijn die door hun omstandigheden niet kunnen deelnemen aan of zich niet klaar voelen voor een mobiliteit van standaardduur. Een eerste ervaring kan deze groepen helpen om later deel te nemen aan grootschaliger en langduriger projecten. Daarnaast kunnen

groepsprojecten worden gevolgd door individuele activiteiten en kan een korte fysieke mobiliteit worden gecombineerd met online-ervaringen door deelname aan virtuele mobiliteit en gemengde intensieve programma's.

i) Europese activiteiten op lokaal niveau

Bepaalde acties bieden leermogelijkheden op lokaal niveau — altijd in combinatie met een sterke Europese dimensie — door de betrokkenheid van internationale deelnemers, door het projectthema, of door beide. Dergelijke activiteiten kunnen een eerste ervaring in de programma's bieden voor deelnemers die onvoldoende zelfvertrouwen hebben om voor het eerst deel te nemen aan activiteiten in het buitenland. Voor kansarme deelnemers kunnen deze Europese projecten in een meer vertrouwde omgeving dienen als opstapje naar andere ervaringen over de grenzen heen.

j) Online-uitwisselingen

Het programma biedt ook interculturele online-uitwisselingen als bijkomende en aanvullende optie voor de kansarme deelnemer(s). Projecten zoals Virtuele Uitwisseling brengen mensen uit verschillende geografische regio's samen rond thematische projecten. Deze online-uitwisselingen kunnen ook een brug slaan naar een fysieke grensoverschrijdende mobiliteit in een latere fase en moeten deze eerder aanvullen dan vervangen. Virtuele klaslokalen en virtuele leeromgevingen worden gebruikt voor afstandslernen, maar ook om de tutoringondersteuning van mobiliteitsstudenten uit te breiden.

k) Steun bij het leren van talen

Aangezien talenkennis regelmatig wordt vermeld als een belemmering om aan de programma's deel te nemen, omvatten de programma's kansen om talen te leren ter ondersteuning van mobiliteitsactiviteiten. Deze steun wordt verstrekt via de onlinetaalhulp (OLS) van Erasmus+ of via andere financiële taalstimulansen wanneer OLS niet beschikbaar is of voor activiteiten waarvoor specifieke talenkennis nodig is. Hij kan worden verstrekt in andere vormen, zoals het gebruik van gebarentaal, wanneer onlinelernen niet het gepaste instrument is om de doelgroepen te bereiken.

6. De rol van organisaties bij de voorbereiding, uitrol en opvolging van projecten

Organisaties die een aanvraag indienen, moeten inclusie en diversiteit in hun projecten integreren. Om van inclusie een realiteit te maken, spelen organisaties een belangrijke rol, met name op het gebied van organisatorische ontwikkeling (verwerving en opbouw van meer capaciteit bij de behandeling van inclusieprojecten en de verspreiding ervan binnen de hele organisatie), en van bereik van en interactie met deelnemers voor, tijdens en na het project. De volgende richtsnoeren dienen ter ondersteuning van de planning en uitvoering van deze activiteiten en projecten.

a) Netwerken en capaciteitsopbouw voor inclusie en diversiteit

Van organisaties wordt gevraagd dat zij inclusie en diversiteit aanpakken overeenkomstig hun eigen behoeften en die van hun gemeenschap. Medewerkers die binnen hun organisatie specifiek te maken krijgen met inclusie en diversiteit en met kansarme deelnemers, kunnen er voordeel bij hebben om samen te werken met collega's van andere organisaties om kansarme personen te ondersteunen. Zij bevinden zich in een goede positie om binnen de programma's projecten te organiseren waarin de nadruk ligt op inclusie en diversiteit. De programmaformats en ondersteuningsstructuren bieden hen een goede kans om hun eigen aanpak voor inclusie en diversiteit binnen hun organisatie

uit te werken. Organisaties moeten competenties opbouwen door een leven lang leren en door een evaluatie van hun eigen capaciteiten om sociale inclusie uit te breiden en diversiteit te bevorderen. Verschillende vormen van ondersteuning, zoals opleidingssessies, ervaringen met collegiaal leren en kansen om praktische leerervaring op te doen, kunnen worden georganiseerd om hen te helpen hun capaciteit op dit gebied op te bouwen.

Wat mobiliteitsprojecten betreft, moeten organisaties streven naar wederkerigheid bij de ontvangst van kansarme deelnemers en moeten zij hun projecten overeenkomstig plannen in hun partnerschappen. Dit zal een kans bieden om vertrouwen en expertise in het partnerschap te vergroten. Organisaties die mobiliteitsprojecten organiseren, moeten samenwerking binnen de organisatie tussen medewerkers met ervaring op het gebied van inclusie en diversiteit bevorderen.

Organisaties moeten ook de opleidingskansen benutten die binnen de programma's worden aangeboden. Aan de hand van samenwerkings- of netwerkactiviteiten die door de nationale agentschappen, de onderzoekscentra of andere ervaren organisaties worden beheerd, of aan de hand van kansen die worden geboden door onlineplatforms zoals EPALE, de School Education Gateway of eTwinning, kunnen zij hun capaciteit om hoogkwalitatieve projecten uit te voeren die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen en een netwerk van vertrouwde partners op te bouwen, vergroten. Deze activiteiten moeten zo worden georganiseerd dat zij toegankelijk zijn voor iedereen, ook vanuit logistiek standpunt.

b) Rechtvaardige en transparante selectie van deelnemers

Bij de selectieprocedures van de organisaties moet rekening worden gehouden met rechtvaardigheid en inclusie, en moeten de verdiensten en motivaties van aanvragers op holistische wijze worden beoordeeld. Het is belangrijk ernaar te streven rechtvaardige toegang tot kansen te bieden en deelnemers persoonlijk te ondersteunen op basis van hun behoeften. Om deelname uit te breiden, worden organisaties aangemoedigd om ingebouwde opportuniteiten binnen de leervoorziening te creëren (zoals bijvoorbeeld de "mobiliteitsvensters" op het gebied van hoger onderwijs) en moeten zij verschillende mobiliteitsformats overwegen om hun doelgroepen te bereiken en hun deelname te vergemakkelijken (bv. gemengde en kortetermijnmobiliteit). Organisaties worden aangemoedigd om, afhankelijk van de behoeften van de doelgroep, binnen de programma's met diverse projectformats te werken.

c) Bewustmaking en bereik

Bewustmakingsactiviteiten zijn van kapitaal belang voor de programma's om ervoor te zorgen dat de kansen gekend zijn en ook om de doelgroepen te bereiken die moeilijk toegang krijgen tot de programma's.

Organisaties moeten het bewustzijn van de verschillende kansen en ondersteuningsmechanismen vergroten. Kansarme personen moeten worden bereikt in hun respectieve persoonlijke omgeving door de aanpak af te stemmen op hun specifieke informatiebehoeften. Een belangrijke succesfactor om informatie aan ondervertegenwoordigde groepen te verstrekken is de samenwerking met belanghebbenden die op lokaal/regionaal niveau met deze doelgroepen werken.

Concrete benaderingen en maatregelen om kansarme personen te bereiken zijn onder meer:

- i. persoonlijke ontmoetingen of evenementen met specifieke kansarme doelgroepen (bv. specifieke infodagen voor hen);
- ii. samenwerking met organisaties en personen die actief zijn op voor de inclusie van kansarme personen relevante gebieden en die optreden als tussenpersoon om indien nodig specifieke doelgroepen te bereiken;

- iii. doelgericht promotiemateriaal en publicaties in relevante talen, waaronder gebarentaal, en gepaste formats zoals grote, gemakkelijk te lezen letters en brailleschrift, met informatie over hoe men extra financiering kan krijgen voor de ondersteuning van kansarme personen;
- iv. duidelijke en begrijpelijke taal voor informatie en communicatie. Vermijd abstracte taal en onnodige complexiteit en gebruik zo veel mogelijk visuele hulpmiddelen;
- v. getuigenissen, "ambassadeurs" en rolmodellen: eerdere kansarme deelnemers, alsook netwerken en organisaties van alumni zoals de Erasmus Student Alumni Alliance (ESAA), de Erasmus Ambassadors of de Europeers enz. kunnen helpen promotie voor de programma's te maken bij kansarme personen door hun eigen ervaringen te delen met vrienden, medestudenten, medewerkers in hun organisatie, journalisten of scholen.

d) Voorbereiding en ondersteuning van deelnemers in alle projectfasen

Organisaties moeten de deelnemers goed voorbereiden op hun project en hen ondersteunen voor, tijdens en na hun ervaring. De behoeften en inbreng van deelnemers moeten actief worden bevraagd, beoordeeld en er moet in de mate van het mogelijke rekening mee worden gehouden in alle projectfasen, met name wanneer het gaat over activiteiten die meer geschikt zijn voor hen en de wijze waarop zij worden uitgerold.

i. Voor het project

Organisaties worden aangemoedigd om hun interne procedures voor deelname aan hun projecten zo eenvoudig mogelijk te maken. Organisaties moeten potentiële deelnemers administratief ondersteunen om aan de programma's deel te nemen (registratie, documenten, verslagen enz.). Deelnemers moeten persoonlijke verantwoordelijkheid, taalkundige ondersteuning en culturele voorbereiding krijgen. Zij moeten begrijpen wat er van hen wordt verwacht en met wie zij tijdens de activiteit contact kunnen opnemen voor onderwijs-, administratieve en persoonlijke ondersteuning.

ii. Tijdens het project

De activiteiten moeten toegesneden zijn op de behoeften van kansarme deelnemers, bv. inclusieve onderwijsmethoden of ondersteuning van begeleiders tijdens de mobiliteit. Organisaties moeten een reeks ondersteunende activiteiten aanbieden om sociale inclusie en positief contact met allerlei soorten diversiteit te vergemakkelijken. Er moet een medewerker of collega in de organisatie zijn met wie zij ervaringen kunnen uitwisselen en allerlei problemen kunnen bespreken.

Gezien de grote impact die de programma's kunnen hebben op kansarme personen moet er bijzondere aandacht worden besteed aan het nadenken over het leerproces en de resultaten tijdens het project, alsook aan de documentatie van de ontwikkelde competenties na of tegen het einde van het project.

iii. Na het project

Organisaties moeten de ervaring met en de impact van het project bespreken met de deelnemers en de erkenning van de leerervaring ondersteunen. Zij worden aangemoedigd om de teruggekeerde deelnemers te betrekken bij lokale activiteiten

(informatie-, ondersteunende activiteiten) om de ervaring zo groot mogelijk te maken en om toekomstige deelnemers aan te moedigen.

e) Deelname van de gemeenschap aanmoedigen en ondersteunen

Ook voor mensen die niet rechtstreeks betrokken zijn, hebben de programma's een positieve invloed op sociale inclusie en omgaan met diversiteit. Inclusiegerelateerde activiteiten moeten nauw verbonden zijn met de behoeften van de gemeenschap. In dit opzicht moeten organisaties deelnemers aanmoedigen om tijdens hun project mee te werken aan activiteiten van lokale gemeenschappen en het maatschappelijk middenveld en hiervoor op verschillende manieren te worden erkend. Zij kunnen ook eerdere deelnemers en lokale deelnemers die (nog) niet in staat zijn om fysiek aan de mobiliteit deel te nemen betrekken om de lokale impact van de internationale activiteit te vergroten. Organisaties moeten deelnemers waar mogelijk via bestaande instrumenten erkenning geven voor hun vrijwilligerswerk.

7. De rol van nationale agentschappen, onderzoekscentra en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA)

Nationale agentschappen zijn van cruciaal belang bij de ondersteuning van projecten opdat deze zo inclusief en divers mogelijk zijn. Om de programma's op coherente en efficiënte wijze uit te voeren, moeten nationale agentschappen een aantal gezamenlijke richtsnoeren volgen, met de nodige flexibiliteit voor aanpassing aan de binnenlandse context. De onderzoekscentra, die bijstand verlenen bij de uitvoering van de programma's, spelen ook een belangrijke rol bij het promoten en uitrollen van deze strategie, met name met betrekking tot het vergaren van kennis en het bedenken en uitvoeren van activiteiten voor capaciteitsopbouw voor het personeel van de nationale agentschappen en de begunstigden van de programma's.

Een even belangrijke rol wordt vervuld door het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs, audiovisuele media en cultuur (EACEA) van de Commissie, dat verantwoordelijk is voor centraal beheerde programmaonderdelen. In de partnerlanden spelen voorts de EU-delegaties en, waar deze bestaan, de Nationale Erasmus+-bureaus, een sleutelrol bij het verkleinen van de afstand tussen het programma en de doelgroepen van deze strategie.

Nationale agentschappen, onderzoekscentra en het EACEA moeten inzetten op bewustmaking van diverse opties en ondersteuningsmechanismen voor projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen. Kansarme personen moeten worden bereikt in hun respectieve persoonlijke omgeving, via de organisaties die met hen werken en door de aanpak af te stemmen op hun specifieke informatiebehoeften.

Daarnaast wordt alle structuren die de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps uitvoeren, gevraagd na te denken over toegankelijkheid, inclusie en diversiteit in hun eigen structuren en activiteiten. Dit houdt in dat zij aandacht moeten besteden aan toegankelijke locaties voor evenementen, moeten voorzien in gebarentolken en/of ondertiteling bij evenementen, moeten beschikken over toegankelijke websites en materialen en rekening moeten houden met diversiteit bij aanwerving en bij hun deskundigen en beoordelaars.

Bij de uitrol van deze strategie en de bewustmaking daaromtrent verbinden alle betrokken spelers zich ertoe regelmatig contact te houden en organisaties en deskundigen op de relevante gebieden te raadplegen.

a) Informatie en bewustmaking

Nationale agentschappen spelen een belangrijke rol bij bewustmakings- en informatieactiviteiten in hun land. Zij moeten hun informatiestrategie aanpassen aan specifieke doelgroepen volgens hun nationale context. Zij worden aangespoord om openbaar te communiceren over hun nationale actieplannen op het gebied van inclusie en diversiteit en te zorgen voor een zo groot mogelijke transparantie bij de toekenning van inclusie- en diversiteitsprojecten.

Nationale agentschappen moeten ook geschikt en toegankelijk informatiemateriaal uitwerken, verschillende bewustmakings- en informatiekanalen gebruiken en zich proactief richten tot en contact opnemen met organisaties die actief zijn op gebieden die relevant zijn voor inclusie en diversiteit. Zij moeten informatiemateriaal uitwerken en ter beschikking stellen in toegankelijke talen, waaronder gebarentaal. Daarnaast moeten zij gepaste formats, voorbeelden van goede werkwijzen verzamelen en gebruiken, en netwerk mogelijkheden voor belanghebbenden aanbieden.

b) Ondersteunende aanpak

De nationale agentschappen moeten de organisatoren van inclusie- en diversiteitsprojecten in alle stadia van de projectcyclus stelselmatige en rechtvaardige ondersteuning bieden en daarbij maatwerk leveren. Dit is met name belangrijk voor wie de programma's nog niet kent en voor aanvragers die werken met kansarme personen om de belemmeringen voor hun volledige deelname weg te nemen. Nationale agentschappen kunnen deze ondersteunende aanpak zelf aanbieden of een beroep doen op systemen van multiplicatoren, coaches, projectbezoeken, advies via telefoon, sociale media of e-mail enz.

Een van hun taken is te bepalen welke niveaus van bijkomende steun er nodig zijn, op basis van hun binnenlandse context en volgens een transparant geheel van criteria. Nationale agentschappen moeten voldoende menselijke en personele middelen inzetten om deze aanpak effectief en continu uit te voeren.

c) Strategische actie

Nationale agentschappen moeten een nationaal inclusie- en diversiteitsactieplan voor Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps opstellen, op basis van de lokale realiteit in het land, maar altijd in overeenstemming met de strategie op Europees niveau. Nationale agentschappen mogen zich toespitsen op strategische prioriteiten (bv. steun voor groepen die met een of meer van de uitsluitingsfactoren worden geconfronteerd), maar zij mogen bij de indiening van een aanvraag geen van de andere doelgroepen uitsluiten.

De werkprogramma's van de agentschappen moeten een lijst bevatten van de acties die bijdragen tot hun nationaal actieplan en tot de strategie op Europees niveau.

Zij moeten openbaar communiceren over hun nationale actieplannen op het gebied van inclusie en diversiteit en zorgen voor een zo groot mogelijke transparantie bij de toekenning van projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen.

d) Inclusieambtenaren

Elk nationaal agentschap moet ten minste één inclusie- en diversiteitsambtenaar aanwijzen die inclusie- en diversiteitsgerelateerde acties binnen het nationaal agentschap

coördineert. Dit is de contactpersoon voor andere nationale agentschappen, de Commissie en de onderzoekscentra over het onderwerp.

Daarnaast moeten alle medewerkers van de nationale agentschappen op de hoogte zijn van hun nationale strategie en de EU-strategie en deze bij alle acties van de programma's uitvoeren.

In dit opzicht moeten inclusieambtenaren helpen inclusie en diversiteit binnen hun nationaal agentschap op één lijn te brengen en hun deskundigheid en leren over inclusie en diversiteit delen met collega's. Zij moeten dit ook standaard integreren in projecten en helpen de doelgroepen in kaart te brengen die met deze strategie mogelijk niet voldoende worden bereikt.

e) Opleiding en netwerken voor organisaties, personeel van nationale agentschappen en deskundige beoordelaars

Nationale agentschappen en onderzoekscentra moeten opleiding, netwerken en toonmomenten organiseren voor organisaties die actief zijn op gebieden die relevant zijn voor inclusie en diversiteit, zowel op nationaal als op supranationaal niveau. De dialoog tussen organisatoren van projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen en vertegenwoordigers van de programma's is gunstig voor alle betrokkenen. Naast andere nationale instrumenten zijn een gecoördineerd gebruik van opleidings- en samenwerkingsactiviteiten bij de activiteiten van Erasmus+ en de netwerkactiviteiten bij het Europees Solidariteitskorps belangrijke instrumenten voor capaciteitsopbouw en netwerken.

Tegelijkertijd moeten medewerkers van nationale agentschappen en deskundigen die bij de beoordeling van projecten betrokken zijn, specifieke opleiding van relevante professionals ontvangen. Zo wordt in het netwerk van het nationale agentschap capaciteit opgebouwd om projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen, beter te evalueren en beheren. Er moet bijzondere aandacht gaan naar de volledige benutting van het potentieel van projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen en naar de opschaling van succesvolle projecten.

Van nationale agentschappen wordt gevraagd dat zij kansarme personen opnemen in hun bestand van beoordelaars en in evaluatiecommissies met als doel voort te bouwen op hun ervaring en deze te delen met andere beoordelaars, om het bewustzijn aan te scherpen en om te zorgen voor een betere beoordeling van de projecten. Om het potentieel van projecten die erop gericht zijn inclusie en diversiteit te bevorderen beter te identificeren, de projecten op te volgen en er sturing aan te geven, kunnen nationale agentschappen en deskundige beoordelaars beschikken over specifieke richtsnoeren en opleidingsmogelijkheden.

f) Toezicht en verslaglegging

Nationale agentschappen moeten de Commissie, wanneer dit wordt gevraagd en in de vereiste vorm, informatie verstrekken over een aantal indicatoren om de vooruitgang in de uitvoering van de strategie op te volgen.

Agentschappen moeten ervoor zorgen dat de gegevens die op nationaal niveau in de IT-instrumenten zijn opgeslagen, zo betrouwbaar mogelijk zijn. Zij moeten er ook voor zorgen dat de projecten die worden gepromoot als beste praktijken op het gebied van inclusie en diversiteit van goede kwaliteit zijn.

g) Synergieën met andere programma's

Nationale agentschappen moeten begunstigden ondersteunen bij het zoeken naar de meest gepaste actie (het projectformat) voor hun inclusie- en diversiteitsproject binnen de programma's, of om andere/aanvullende financieringsmogelijkheden te vinden. Andere programma's, zoals de financieringsstelsels van het Europees Sociaal Fonds+, Horizon Europa, Digitaal Europa, Creatief Europa of de Europese Economische Ruimte, zijn relevante voorbeelden.

Agentschappen moeten de verschillende projectformats in de programma's promoten bij begunstigden, zodat zij een traject creëren doorheen de verschillende mogelijkheden voor de kansarme personen met wie zij werken.

Goede praktijken betreffende synergieën met andere programma's moeten worden gedocumenteerd en verspreid om het gebruik ervan te vermenigvuldigen en om hun volledige potentieel vrij te maken.

8. Inspiratie van succesvolle ervaringen en goede praktijken

De Europese Commissie heeft een aantal ervaringen en goede praktijken van eerdere programma's vastgesteld en gedeeld via onlineplatforms. De volgende bronnen bieden toegang tot praktijken, materiaal en documentatie over inclusie:

- platform met **projectresultaten van Erasmus+** — toegang tot alle gefinancierde Erasmus+-projecten, doorzoekbaar op onderwerp, jaar, land enz. met de mogelijkheid om projecten met goede praktijken op het gebied van inclusie en de resultaten ervan vast te stellen;
- **SALTO Inclusion & Diversity** — opleiding, publicaties of middelen voor internationaal jeugdwerk met kansarme deelnemers;
- **strategisch partnerschap over inclusie** — consortium van nationale agentschappen die een strategische aanpak op het gebied van jongeren hebben ontwikkeld om doelgroepen in de verschillende landen te bereiken en te betrekken;
- **EPALE** — open gemeenschap voor volwasseneneducatie in Europa met een themasessie over ondersteuning van leerlingen (d.w.z. belemmeringen, sociale inclusie, handicaps);
- **School education Gateway** — het onlineplatform van Europa voor schoolonderwijs met een instrumentarium voor de bevordering van inclusief onderwijs;
- **databank met projectresultaten van het Europees Solidariteitskorps** — biedt toegang tot alle gefinancierde projecten van het Europees Solidariteitskorps;
- **Eurodesk** — Europees netwerk van informatieverstrekkers over diverse soorten leermobiliteit voor jongeren en de mensen die met hen werken. Eurodesk heeft een "opportunity finder" en dient als input voor het **Europees Jongerenportaal**.

Daarnaast moeten de structuren die de programma's uitvoeren en de organisaties die financiering ontvangen, actief inspirerende voorbeelden en goede praktijken van inclusie en diversiteit in de programma's Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps tonen. Deze verspreidingsactiviteiten kunnen worden uitgevoerd via verschillende kanalen, bv. online, gedrukt, met informatie voor gelijkgestemden of met de hulp van eerdere deelnemers die optreden als ambassadeurs en multiplicatoren.

